

De avonturen van een Weens bleekneusje in Huizen

Het is alweer twee jaar geleden dat ik in Huizen was, en toch herinner ik mij alles zo helder, alsof het gisteren was. Ik beschrijf in dit boek de ernstige, vrolijke en ook vaak domme streken die we uithaalden.

Nu ik weer thuis ben, besef ik pas goed hoe mooi het bij u in Huizen was. Moge dit boek voor u een blijvende herinnering zijn aan

Erika en Melanie Redlin, 1923

Zo begint het verhaal van Eri. Na de eerste wereldoorlog (1921) komen grote groepen kinderen vanuit Hongarije en Oostenrijk voor een kort verblijf naar Nederland om bij te komen van de gevolgen van een armoedig bestaan in het thuisland. De zogenaamde bleekneusjes. Erika Redlin (Eri) is een hen. Ze is 13 jaar als ze in Huizen is. Zij schrijft haar ervaringen thematisch op. Het resultaat is een tot de verbeelding sprekend boekje met vrolijke tekeningen. Het boekje stuurt zij twee jaar na haar verblijf in Huizen naar Hendrikje Moll-Boor in Utrecht, die haar destijds begeleidde. Nu, bijna 90 jaar later, is bij toeval de vertaalde tekst van dit boek tevoorschijn gekomen. Het oorspronkelijke boekje werd eind jaren 70 aan Eri teruggegeven. Alleen de kleurrijke tekeningen werden gefotografeerd en kwamen na het verschijnen van het eerste deel van dit verhaal in de Ratel tevoorschijn. Het verhaal is een selectie van de aardigste fragmenten. Eri komt zoveel mogelijk aan het woord in de cursief geschreven tekst.



De reis

Het was een hele drukte op het station in Wenen. Kinderen, ouders en andere familieleden brachten de uitverkoren bleekneusjes in een gemengde stemming van opgewekte nieuwsgierigheid en bezorgdheid naar de trein. "Wees voorzichtig", klonk het overal. Ter identificatie kregen de jongens en meisjes een bord met 'Wien' met een nummer om hun hals.

De trein vertrok 's avonds om half negen. Met vele onderbrekingen ging de tocht langs de Donau (Linz, Passau) en de Regen (Regensburg) op weg naar Holland. Vervolgens naar Nürnberg en Würzburg. In het duister van de tweede nacht passeerden ze de Rijn. Na de Hollandse grens werd het land vlak en er draaiden windmolens. Uiteindelijk, na tweeënhalve dag reizen, kwam de trein op het Centraal Station van Utrecht aan.



In Utrecht was een ontzettend gekrioel van kinderen en hulpverleners. De kinderen kregen een bordje met de plaats van bestemming om hun nek. Alles was door het Rode Kruis geregeld. Om de trein naar

Bussum te kunnen nemen, gingen ze eerst, volgepakt in een vrachtwagen, naar station Maliebaan. Daarna voerde de trein hen via Hilversum naar Bussum.

Daar werden ze opgevangen door een man die hen naar de tram begeleidde op het laatste traject naar Huizen.



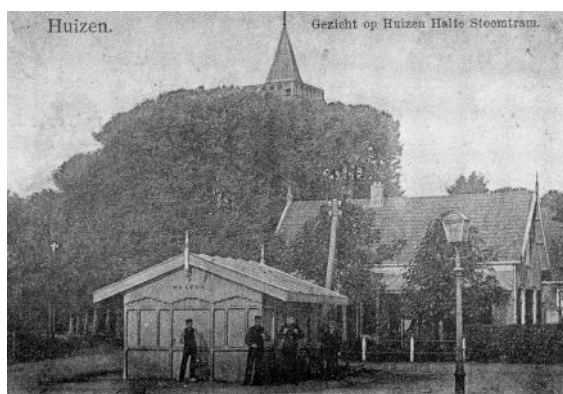
De aankomst in Huizen

Bij de halte in Huizen was het heel druk met Hollanders, groot en klein. De klederdracht vond ik grappig en de klompen klepperden zo hard op het plaveisel dat het daverde. Ik werd er dol van.

Alle kinderen werden over de diverse families verdeeld en naar hun logeeradres gebracht. Na zoveel uren in de trein was er eindelijk een eind gekomen aan de lange reis.

Toen mijn nummer werd afgelezen, schoof een arm in de mijne en keek ik in het gezicht van een frisse Hollandse, die mij vriendelijk toelachte. Ze zei wat maar ik verstond het niet. "ben je moe?" Ik haalde mijn schouders op. Andere Duitse meisjes die als tolk konden fungeren, schoten mij te hulp.

Toen we in de keuken kwamen, moest ik me eerst wassen. Daarna gingen we een nette, eenvoudige kamer binnen. Bij het raam, met een koffiepot, zat een ongeveer 60 jaar oude vrouw voor een grote berg gebakken haring. Zij groette vriendelijk en at rustig verder. Dat vond ik prettig.



Haar zusje Mela en reisgenote Fini waren bij andere gezinnen terechtgekomen. Het was in begin niet duidelijk wie waar verbleef en dat maakte de meisjes ongerust en verdrietig. Dezelfde dag ging Eri met Hendrikje nog op zoek naar Mela. Uiteindelijk bleek zij bij de familie Van Amstel aan de rand van het dorp te logeren. In tranen begroetten de zusjes elkaar. Eri bleef die eerste nacht slapen bij Mela.

'Oom' Van Amstel vroeg "Hebben jullie honger?" "Nee, nee" zeiden we slaapdrunken.

Weldra vielen zij in slaap.

De eerste dag

De volgende dag haalde Hendrikje Eri weer op bij de familie Van Amstel. Onderweg keek ze haar ogen uit:

Vooraf de rode kleur van de huizen viel mij op om dat deze bij ons in Oostenrijk wit gekleurd waren. 'Thuis' waren de meubels ook heel anders dan ik gewend was. Een kleinkind van de 'pleegouders', Fijtje (6 jaar), was er ook met haar moeder Ab.

Mijn pleegmoeder zei "Fijtje, ga jij maar met Eri boodschappen doen". We kochten spinazie, brood, boter, enzovoort. We spraken niet veel want ze verstond geen woord van mij.

Daarna schreef Eri een brief naar huis. Ze kreeg een leuk dakkamertje toegewezen. Pen en papier werd door haar 'pleegvader' aangereikt. Ze schreef snel. Totdat er geroepen werd om te gaan eten.

Ik zette me aan tafel. Eerst werd er gebeden. De maaltijd bestond uit gebakken botjes en aardappelen. Zoiets goeds hadden we thuis natuurlijk niet. Na de maaltijd ging ik met Fijtje naar Mela. Zij was met haar 'pleegzuster' Pietje aan het touwtjespringen. Ik speelde meteen mee en zo brachten we de middag vrolijk door. Om half zes haalde Fijtje me op voor het koffiedrinken. Het brood smaakte me vandaag zeer goed. Het is een sneetje wit, boter en suiker en daarop een sneetje roggebrood. en dan was er ook nog haring.

's Avond kwam Hendrikje erbij en ook haar verloofde Gijs. Hij maakte kennis met Eri en sprak wat Duits.

Ik at mijn havermoutpap en ging naar bed.

Het schetsboek

Op een dag kwam er een zeer dikke brief van thuis voor mij. Erg benieuwd opende ik hem en wie kan mijn vreugde beschrijven toen er een schetsboek en een paar pennen uitkwamen. Ik had er één gebroken en ik had mijn Tante nog niet gevraagd een andere te geven. Nu schetste ik elke dag van alles.

Gijs Mol kwam haast iedere avond. We konden nu daar het Juni was, op avonds op de bank voor het huis zitten. Oom en Tante gingen, als het koeler werd, naar binnen. Dan waren wij met zop drieën buiten. En dan werd er veel verteld.

*Op een dag vroeg Gijs Mol mij mijn schetsboek te laten zien. Ik liep in de gang door het huis, de trap op naar de zolder en in mijn kamertje pakte ik mijn schetsboek en stormde terug. Ik kwam buiten en overhandigde mijn schetsboek met beide tekeningen. Hendrikje verbaasde zich enorm, maar Gijs scheen meer ter zake kundig te zijn en sprak zijn oordeel uit. Hendrikje riep naar binnen: *Moeder, moeder, kom eens kijken*+. Zij kwamen naar buiten en Oom Boor nam het boek het eerst ter hand. *Dat heb je mooi gedaan, jij wordt nog eens een groot kunstenaars*+. Tante, nieuwsgierig geworden, keek eveneens. Ze trok haar meest gewichtige gezicht, schoof de bril op haar neus en riep steeds *De zoiets, wat een wonder, nee zoiets*+. Hendrikje onderbrak haar lachend en zei: *Moeder, je hebt het schetsboekje verkeerd in de hand*+. Maar Tante liet zich niet storen en zei: *Dat geeft niets*+. Toen ze zich genoeg verbaasd had gaf ze het weer aan mij. Nu at ik vlug het avondbrood en ging naar mijn kamer.*

Bij de zee

De zon scheen warm en ik holde door de straten van Huizen, zodat ik begon te zweten. Ik wilde Mela ophalen. Hijgend kwam ik bij de van Amstels aan. "Is Mela hier?" riep ik de kamer in. "Nee" werd er geantwoord. Moeder van Amstel kwam lachend uit het vertrek. "Zij is tien minuten geleden met Gerrit naar zee gegaan". "Dag" riep ik en rende weg.

De weg liep door de velden. Het was bloedheet. Mijn klompen raakten vol zand en ik moest ze eerste leegschudden. Ik was erg verhit. Wijd en zijd was er van Gerriten Mela niets te zien. De zee kon ik ook niet zien want er stond een klein bosje voor. Ik stak mijn vingers in de mond en float. Maar er kwam geen reactie. Door het bosje kwam ik op een straatweg. nu holde ik dat het klepperde op de stenen. Plotseling lag de zee voor mij. Er schommelde een vissersboot en een verfris-





sende bries kwam me tegemoet. Ik inhaleerde de heerlijke lucht diep in. Daar hoorde ik stemmen op het strand klinken. Mela's stem klonk er boven uit. "Oehoe" riep ik en "Oehoe" klonk het terug. We begroetten elkaar. Pietje was er ook. We trokken de schapenwollen kousen en onze klompen uit en waadden de zee in. Ik proefde het water maar spoog het meteen uit. Het was zout en bitter. We gingen heel ver en Gerrit zagen we als een vlieg zo klein. We gingen zo ver als met onze kleren aan mogelijk was. Door de golven werden we toch nat. Gerrit wenkte ons

om terug te komen. We renden weer naar het strand. Nu gingen langs het strand omhoog, door het loofbosje en de velden. Om vijf uur waren we weer thuis.

Zondag

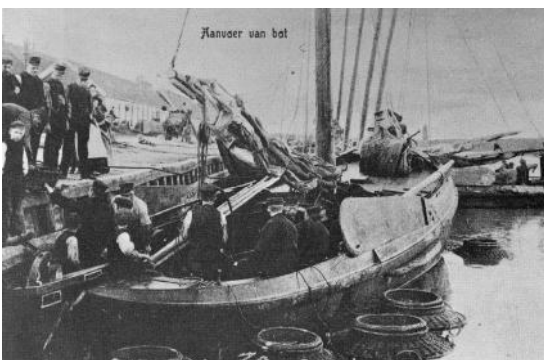
Ik sliep nog vast toen ik droomde dat er klokken luiden... bim, bam, bim, bam. Half dommelend hoorde ik stappen op de trap. Er werd aan mijn deur geklopt en ik hoorde tantes stem: "Eri, opstaan, het is al zeven uur". Maar ik verroerde mij niet en deed alsof ik nog vast sliep. Ze kwam binnen en riep een paar maal "Eri, meisje het is al tijd". Toen deed ik of ik wakker werd en wreef verwonderd de ogen uit. Tante ging weg en ik hoorde haar zeggen: "Nee maar., zo vast slapen" De klokken die ik in mijn droom gehoord had, luidden werkelijk en waren van de 'grote kerk'. Na mijn toilet opgemaakt te hebben ging ik naar beneden. Ze zaten allemaal aan de koffie. "Goede morgen" zei ik en ging aan tafel zitten. "Je heb vast diep geslapen" zei oom en hij lachte. "Eri, kind eet maar" zei Hendrikje en schoof brood en koffie toe.

Samen met andere gezinnen ging de familie Boor naar de kerk. [Dat was de oude gereformeerde kerk op de plek waar nu sportschool Rebel is, CV].

Het orgel speelde al toen we binnen kwamen. De dominee kwam en hield een toespraak en daarna werd er gezongen. De eerste tijd was dat voor mij vervelend Ik begon alle mensen, stoelen en ramen te tellen. Al gauw kende ik de kerk van binnen en van buiten. Dan preekt de dominee. De kerkdienst duurt twee uur. Dan komt er wat afwisseling. Er kwamen drie mannen met een buidel aan een stok die rond gingen om geld op te halen. Voor elke zak had ik twee centen. Nadat er nog veel gezongen en gepreekt wordt, is de dienst eindelijk afgelopen. Later was de kerkgang niet meer zo vervelend voor me.

We gingen naar huis.

Thuis gekomen dronken ze koffie met een koek erbij. Eri ging met haar zus en vriendin wandelen en kwamen per toeval bij huize Erika terecht. Daar waren Duitse kinderen ondergebracht maar die hebben ze niet ontmoet. Daarna snel naar huis om te eten. Na het eten weer op pad naar de haven en het strand. Tot zonsondergang bleven ze daar. Vervolgens weer naar huis waar Eri nog een tijdje met Hendrikje en Gijs praatte.



Aan de haven

Het is vrijdagmiddag. "wel", zei ik tegen Fini "wat gaan we nu doen?"

"Daar komt Mela aan", onderbrak ze mij. Mela kwam aangehold. "Nou wat staan jullie daar te suffen!" riep ze ons toe. "Laten we naar de haven gaan, mijn tante is er

net heengegaan om vis te kopen". "Ja laten we gaan", zei Fini.

We draafden op onze klompen over de geplaveide weg. Het was vandaag tamelijk drukkend, zodat we in onze schapenwollen kousen hevig zweetten. Langs de Havenstraat met aan de ene kant weilanden en aan de andere kant de gasfabriek, een ijsfabriek en andere huizen.

Aan de haven was een levendig gedoe. Er voeren nog veel vissersschepen de haven binnen. Ook waren er nog heel wat boten buitengaats op zee, maar de meesten waren binnen en verkochten hun vis. We verdrongen ons in de drukte. Mela's tante kwam met een mand vol botjes aangewaggeld. "Dag kinderen" en ze vertelde waar ze geweest was en daarna schommelde ze verder.

"Laten we daarginds, naar de pier gaan", riep ik. Ze vonden het goed en we gingen erheen tot aan de kleine vuurtoren. Hierbuiten, omgeven door water voelde ik me altijd het plezierigst. Terug naar de haven zagen we mijn 'oom' met zijn grote zonen voor hun rokerij staan. Ze lachten naar ons en nodigden ons uit om de rokerij te bekijken.

Daarna gingen we weer naar huis.



Op zoek naar Grete, lopend naar Hilversum



Een van de verhalen beschrijft een boottocht via de Eem naar Amersfoort. Ze mochten met de boot van Joost meevaren. Behalve de vracht moest er een baggermachine afgeleverd worden.

Tijdens de reis van Wenen naar Huizen was Eri haar vriendin Grete kwijt geraakt. Ze dacht dat ze in Hilversum zou zitten. Onbevangen en onwetend besloot ze met Fini en Mela langs de tramrails via Laren naar Hilversum te lopen. Dat viel zwaar tegen. Het was al half zes toen ze eindelijk op de spoorbrug in Hilversum stonden. Daarna was nog eindeloos zoeken naar het kantoor van het Weense comité. En dat wist van geen Grete Pann. Vergeefs keerden zij huiswaarts waar ze pas om half acht arriveerden. Daar was men heel bezorgd. Men dacht dat ze zelfs naar Wenen hadden willen lopen. Het toeval wil dat Fini dat inderdaad wilde. Zij had vergeefs de anderen opgestookt om het ook inderdaad te doen.

Een dag later kreeg Eri een brief van de pleegouders van Grete die in Bussum was terechtgekomen. Met de brief werden ze uitgenodigd om Grete te bezoeken.

De familie Loosman

Moeder Dina Loosman naaide kleren en de familie Kaptein had besloten Fini een nieuwe jurk te geven. Met z'n allen gingen ze naar huize Loosman.

We gingen door straten en steegjes en kwamen eindelijk bij het huis van de familie Loosman aan de Zeeweg. Het ligt op een dam. Een blond meisje van ongeveer acht jaar kwam tevoorschijn. Zij kende Fini al goed en begon gelijk te stoeien, waarbij ze vreselijk lachte. Daar Toen kwamen drie jongens binnen. Een grote, slanke, zowat 13-14 jaar genaamd Jan. "Moeder ik wil wat eten" klonk het buiten en een kleine stevige jongen genaamd Andries kwam naar binnen. Andries kreeg verschrikt naar al het bezoek. In het huis klonk steeds mee lawaai. Jelle, de man van Dina, kwam binnen. "wat is er gaande?" vroeg Jelle en greep Jacob, een jongen van twaalf jaar bij de lurven. Tegelijk gaf hij hem een lel. Fini en ik volgde alles door een spleet in de deur. "Moeder hij heeft gezegd dat...", bam, ging het en het geluid verstomde. Nu had Alie, het achtjarig meisje een klap gekregen van haar moeder. De kinderen werden naar boven, de zolder, gestuurd waar ze tussen zeildoek en allerlei spullen hun bedden hadden. Dina bracht ons naar huis.

De familie Loosman werd regelmatig bezocht. Eri en haar zus voelden zich altijd welkom in het toch al drukke gezin en alles wat daarbij hoort. Dina was ook een rots in de branding bij de strubbelingen en vragen waar moeder of vader mee werden bestormd. Zoals overal, was het 'naar bed gaan' een heel gedoe. Altijd werd door de kinderen wel een excuus bedacht om nog niet naar bed te hoeven gaan. Altijd was er gekibbel tussen de jongens. Maar voor Jan hadden ze wel respect. Behalve Jacob, die wilde nog wel eens pesten vanuit zijn 'veilige' schuilhoek.

"Alie, Andries, Fini, Mela, Eri en Jacob", riep Jan Loosman en wenkte met zijn hand om hem te volgen. We waren vandaag weer eens bij Loosman. We klommen over de schutting en belandden op de dam waar het huis stond. "Zullen we hier naar benedenspringen?" vroeg ik de anderen. "Ja, ja, ja", riep iedereen. Alleen Fini was het er niet mee eens. "In die smeerboel daar beneden?" riep ze verachtelijk. "Wat geeft dat", zei Jacob en nu stoven we naar beneden en dan weer om hoog. Wij groteren hielpen de kleinen. Fini kreeg langzamerhand ook zin. Nu stelde Jan voor te doen wie het verste kon springen. De een na de ander vloog naar beneden. Alle kleding was inmiddels vies geworden.



Zeeweg 5



HOE MIJ OP HET DAN' DE KLOMP
BARSTE.

%k weet wat+riep ik, %We draaien ons tijdens de sprong om, zodat we andersom neerkomen+ We draaiden als een tol in de lucht. Het werd een hele smeerboel van opspattend slijk. %Duitse mof+riep Jacob me toe, elke keer als hij naar beneden sprong. %Hollandse kaaskop+riepen wij drieën dan steeds. %Sijk eens hier+, zei ik, %Nu draai ik me tweemaal om terwijl ik spring+ Ik spande me in en had me omgedraaid. Plotseling hoorde ik beneden een knak. Toen ik keek bleek dat mijn klompen gebarsten waren. Ik stelde me voor wat

mijn pleegouders zouden zeggen. Ze waren nog nieuw en hadden wel één gulden en vijf cent gekost.

Ondanks de schrik en zorg, bleven ze nog een hele tijd spelen. Uiteindelijk moest Eri toch naar huis.

Tante zat aan tafel. Ik kwam met de klompen in mijn hand naar haar toe en vertelde de hele geschiedenis. En hoe blij ik was dat ze zei "He-nee, dan moet je weer nieuwe hebben". Later toen Hendrikje kwam, kochten we nieuwe klompen. "Nu moet je nooit meer zo wild springen", zei Tante. De volgende dag verbrandde mijn oom, toen hij botjes bakte, mijn oude klompen. Ze brandden prachtig.

Varen, naar Edam en Volendam

Het was op 17 juli 1921 dat ik met Mela's pleegouders mee mocht op een vissersboot om een stuk te gaan varen. We waren met z'n twaalf. Met de nodige vermaningen van mijn pleegouders ging ik naar de haven. Schipper was oom Jan die knecht was op het schip. Hij voelde zich erg gewichtig. "Ga maar aan boord", zei hij.

Eenmaal onderweg begon het koeler te worden, daar de zon al laag stond. De hemel kleurde zich wondermooi en de zon stond als een gloeiende bal aan de hemel. De zee was spiegelglad en zachtjes klotste het water tegen de scheepswand. De hele hemel weerspiegelde zich in het water. Voor ons lag het eiland Marken dat door de zon in een gouden gloed werd gezet. Dat alles werkte betoverend op ons. Zachtjes zongen we: "Zie hoe de zon daar ondergaat...". Het gezang klonk tot ver over het water. "Nu komt er wind", zei Jan opeens. Hij sprong meteen op en hees het zeil, en werkelijk, uit het



noorden kwam de wind die het zeil deed bollen. Nu gingen we snel langs Marken. Mela en ik hielden onze mantel aan en bleven aan het voordek. Op een gegeven moment moesten we benedendeks verder gaan. Het onderkomen was klein maar iedereen babbelde rond een vrolijk, knetterend vuur. De heer van Amstel stond aan het roer. Jan zette thee. "Edam is niet ver meer", zei hij. Ik was moe en viel zittend in slaap, net als Mela en Pietje. Maar al gauw werden we gewekt.

Het hele gezelschap probeerde een plekje te vinden in de benauwde roef. Rook vervulde de ruimte. Een deel van de gasten lag op de vloer. Van slapen kwam niet veel. En buiten blijven was vanwege de lage temperatuur ook geen goede gedachte. Jan sliep op een stapel zeilen en touwen vlak bij een spleet. Daar was het wat frisser maar hij sloeg wild om zich heen. Erika en Mela zaten bibberend naast elkaar de dageraad af te wachten. Om vier uur begon het licht te worden en het gezelschap kwam tot leven. Iedereen had een duf hoofd. Een dichte nevel verhulde het landschap. Na het afmeren ging de hele stoet lopend naar Edam, naar 'Opa'. Daar aangekomen kwam een oude man met wit haar uit zijn huis. Iedereen viel hem om de



kinderen uit Volendam.

nek. Ze besloten nog even naar Volendam te gaan. Dat is een wandeling van anderhalf uur.

De zon scheen warm, toen we door de weiden, langs bomen, kanalen en windmolens uiteindelijk in Volendam aankwamen. Van verre ruikt men al de stank van eenden die in het water rond Volendam rondzwemmen.

Ach en dan de klederdracht, wat grappig. De Volendammers kwamen net uit de kerk. We liepen ook naar de haven. Toen we weer terugkeerden kwam er een jongen met pijp. ~~%~~Alstublieft een beetje vuur voor mijn pijp+ Jan gaf hem vuur en wij gingen huiswaarts. Vermoeid kwamen we in Edam aan. In een herberg verfristen we ons met een koele dronk. Bij Opa namen we afscheid en we scheepten ons in. De wind was aanvankelijk niet sterk en niemand dacht nog die dag thuis te komen. Maar tot plotseling er een stijve bries opstak. Daarmee nam de snelheid flink toe. Het ging vlug langs Marken. De boot vloog van golf naar golf, we moesten bijna overgeven. De gashouder van Huizen kwam in het zicht en snel kwamen we naderbij. Jan nam het roer van de heer Van Amstel over. Zo kwamen we nog snel thuis. Ik ging zo snel mogelijk naar huis en kroop meteen in bed.

Weer naar huis

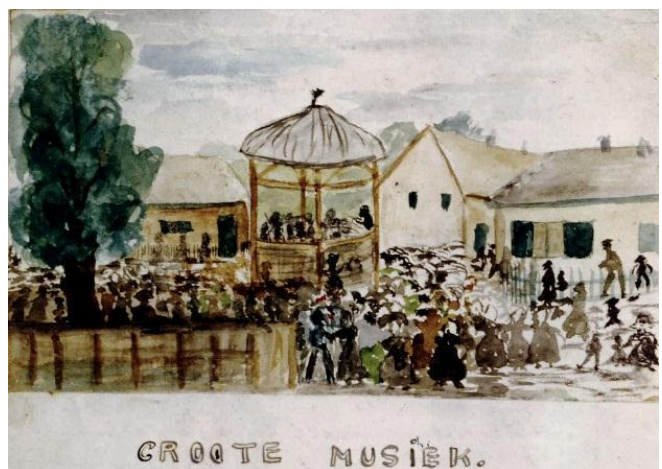
Een brief van het Weense comité had het naderende vertrek al aangekondigd. Fini was met een eerdere lichter teruggekeerd. Alle voorbereidingen werden getroffen. Hendrikje kocht van alles in om Eri volgepakt naar huis te laten gaan.

De dag van het vertrek ging ik langs alle zonen van mijn Oom. Overal kreeg ik geld of iets anders mee. Ik had een enorme reiskoorts. Mijn Tante zei dat ik met Hendrikje langs haar zuster moest gaan. Die was erg vriendelijk. Ze vroeg van alles over thuis. Later kwam ze met koffie, suiker, garen en dergelijke. Ik was er blij mee. Ze had ook een winkel en Hendrikje kocht wat stof voor mij. Weer terug keek Tante met welgevallen hoe de koffer zich vulde. Het was de laatste avond voor het huis. Gijs Moll kwam, zoals altijd en we bespraken de terugreis. Ik verheugde me op het thuiskomen maar het deed me ook verdriet dat ik afscheid moest nemen van het Huizen dat me lief geworden was. De maan straalde en de kerktoren sloeg gedempt negen uur. Ik ging naar bed maar het duurde lang voor ik insliep.

De volgende morgen werd ik door Oom gewekt. Ik was vlug klaar en we dronken voor de laatste keer koffie. Toen kwam Mela om ook afscheid te nemen. Samen gingen we naar de Loosmannen. Hier bleven we nog een half uur. Dina gaf snoepgoed mee voor de reis. We gaven Jelle en de kinderen een hand. Jacob zei: ~~%~~aarwel Duitse mof+ Ik zei: ~~%~~aarwel Hollandse kaaskop+ Dina werd ernstig. Ze huilde toen we weg gingen en wuifde tot we verdwenen waren. Toen naar de van Amstels. Pietje was erg treurig door Mela's vertrek. Ik ging naar huis en poetste mijn laarzen.

Oom bakte juist pannenkoeken. We zaten voor de laatste maal tezamen. De rugzak om en de koffer in de hand. Gijs Moll en Hendrikje reisden mee naar Bussum. Ik gaf Tante en Oom een hand en bedankte voor alles. We deden geen bijzondere dingen, iedereen dacht zo het zijne.

Bij de tramhalte stapte iedereen in. Net als toen we kwamen, lag de zee als een blauwe band voor ons en daarvoor lag Huizen. In Bussum kregen een naamplaatje om onze hals, net als op de heenreis. De trein stoomde binnen. We



Herinnering aan de grote muziekkuitvoering door de plaatselijke kapel in de muziektent. Eri en haar vriendinnen waren natuurlijk van de partij.

kregen geen tijd meer om afscheid te nemen. Snel werden wij in een veewagon geperst. Bijna iedereen hilde. Een uur later waren we in Utrecht. Toen met de vrachtwagen naar het Centraal Station om in de trein naar Oostenrijk te stappen. We zongen van lief Nederland adieu, wij gaan naar het vaderland. Na tweeënhalve dag waren we weer thuis.

Oorspronkelijke tekeningen en cursieve tekst Erika Redlin

In het oorspronkelijke boekje waren de titels van de hoofdstukken in het Nederlands en de tekst in het Duits. De meeste hoofdstukken begonnen ook met een tekening.

Na het verschijnen van de publicatie van deel I in de Ratel kwamen als bij toeval de foto's van de tekeningen boven water. Een kopie van het oorspronkelijke boekje waar er zeker tien van gemaakt zijn is nog niet verschenen.

Personages:

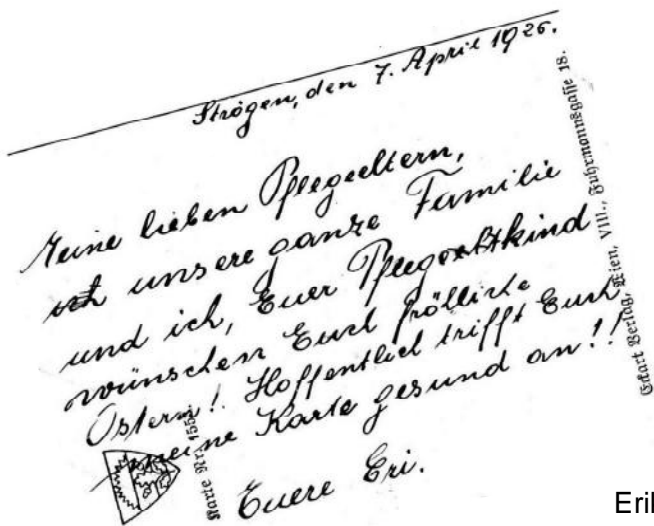
Eri logeerde bij Jakob en Hendrikje Boor-Kos. Dochter Hendrikje was Eri's begeleidster. Zij was verloofd met Gijs Moll. De familie Boor woonde aan de Langestraat.

Mela woonde bij de familie Van Amstel met dochter Pietje en Fini bij de familie Kaptein met dochter Marie.

Fijtje Boor was een kleindochter van Jacob en Hendrikje. Fijtje kwam in 1977 weer in contact met Eri die inmiddels met haar man Otto in Lüdinghausen Nordrhein Westfalen in Duitsland woonde. Fijtje was getrouwd met Harmen de Oude.

Jelle Loosman en zijn vrouw Dina woonden aan de Zeeweg op nummer 5. Zij naaide kleding. Hij was touwslager en zeilmaker. Zij hadden vier zoons en twee dochters Jan, Jacob, Andries, Henk, Alie en Lummeij.

Hoe het verder ging



Erika (rechts) met man en dochter Maria. Harmen en Fijtje de Oude-Boor (in het midden) op bezoek met kleinzoon Huib.

Erika stuurde nog heel lang kaarten met groeten bij de Kerst, Pasen en zomaar tussendoor. Ook schreef ze brieven naar Hendrikje en Fijtje. In 1977 toen ze in Duitsland niet ver over de grens woonde, had Erika gevraagd eens te komen kijken. Fijtje besloot toen om met een paar gezinsleden Erika op te zoeken. Een weerzien na 56 jaar sinds ze als 6 jarig meisje kennis maakte met de 13 jarige Erika. Het was heel bijzonder. Later verhuisde Erika naar Zwitserland. Zij wilde wat dichterbij haar kinderen wonen. Ze zou nu 102 jaar geweest zijn.